

Bilić, Anica**HOMMAGE STJEPANU ADŽIĆU U
„JESENSKIM PLODOVIMA“ MATIJE PETRA KATANČIĆA****Uvod**

Uvodno se donose književnopovijesni podaci o hrvatskim pjesnicima Matiji Petru Katančiću (1750.–1825.) i Stjepanu Adžiću (1730.–1789.), koji su djelovali u Budimu i Pečuhu u Mađarskoj te ostavili iza sebe, uz ostalo, pjesnički opus na latinskom jeziku. Potom ih se literarnohistoriografski pozicionira i utvrđuje status M. P. Katančića, dobro znanstveno proučena i situirana pjesnika u povijesti književnosti, za razliku od posve nepoznatoga latinskoga prigodnoga pjesništva zaboravljenoga pečuškoga kanonika Stjepana Adžića. Latinska pjesma *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris* iz zbirke *Fructus auctumnales* (1791.) Matije Petra Katančića predmet je istraživanja. Nakon osnovnih podataka o zbirci *Fructus auctumnales* i njezinu autoru, navedena se pjesma promatra u širem kontekstu prigodnoga i funeralnoga pjesništva, potom u užem kontekstu epigramskoga komemoriranja smrti. Interpretativna pozornost i analitičko čitanje usmjereno je na poetički i retorički govor o smrti te na identifikaciju pokojnika i s njom u svezi pohvalni govor, koji posvjedočuje da je Katančić kao jedan od najvećih erudita 18. stoljeća uvažavao Adžićevo prigodno pjesništvo na latinskom jeziku, nastalo u Pečuhu od 1762. do 1788. Cilj je istraživanja ukazati na izniman doprinos dvojice hrvatskih pjesnika, poznatoga Matije Petra Katančića i nepoznatoga Stejpana Adžića, latinitetu 18. stoljeća, posebice u budimskom i pečuškom kulturnom i književnom krugu.

Adresati Katančićevih prigodnica

Matija Petar Katančić (1750.–1825.) objavio je zbirku *Fructus auctumnales/Jesenski plodovi* 1791. u Zagrebu, gdje je radio na arhigimnaziji kao profesor latinske ili gramatičke škole („niže gimnazije“), potom kao profesor poetike na humanioru, tj. na dvogodišnjoj humanističkoj gimnaziji. Navedenu je zbirku i dvije prigodnice u njoj posvetio Györgyu Alajósu Szerdahelyu (1747.–1808.), svom profesoru estetike i teorije pjesništva na budimskom sveučilištu, predstavniku klasicizma u mađarskoj i novolatinskoj književnosti. Velik utjecaj kojega je Szerdahelyu izvršio na mladoga Katančića, ponajviše svojim djelima *Aesthetica sive doctrina boni gustus ex philosophia pulcri deducta*, objavljenim u Budimu 1778. za vrijeme Katančićeva studija, a poslije i poetikom *Ars poetica generalis ad aestheticam seu doctrinam boni gustus conformata*, objavljenom u Budimu 1783., očituje se u zbirci *Fructus auctumnales/Jesenski plodovi*, u koju je mladi pjesnik implementirao stečena znanja te posvetio svom profesoru zbirku u znak poštovanja te odavanja zahvalnosti i priznanja, kako stoji u dedikaciji i imendanskoj čestitki. György Alajos Szerdahelyi svoje je latinske pjesme objavio 1788. u zbirci *Silva Parnassi Pannonii*, na koju se Katančić referira u svojoj

latinskoj pjesmi *Ad Silvam parnassi Pannonii*. U nastojanju da znanja stečena na studiju 1778.–1779. implementira teorijski i stvaralački u hrvatskoj književnosti, Katančić je postao začetnikom hrvatske znanosti o književnosti i predstavnikom klasicizma u hrvatskoj književnosti.

Adresate svojih prigodnica Katančić je naslovljavao (osobno)imensko-prezimenskom formulom uz titularije, primjerice svoje profesore Georgija Aloysija Szerdahelya i Josipa Paviševića, pisca franjevca Blaža Tadijanovića, bana Ivana Erdödyja, Viktoriju Knežević, rođ. Šimunović, inicijalima I. D. M., prijatelja Ignacija Dominika Martinovića, obiteljskom ulogom kao roditelje Martina Pereckoga i svojega oca, osobnim imenom uz statusni nadimak Mariju Vlastionicu, suprugu baruna Josipa Ignaca de Prandaua i njegovu sestru Mariju Vlasteonicu, apelativom Zavidljivci i dr. Među adresatima nalaze se eruditi, aristokracija, svećenici, redovnici, prijatelji i članovi obitelji i njegovi neimenovani suvremenici te nam prigodnice omogućuju rekonstruirati mrežu onodobnih profesionalnih i osobnih veza i kontakata. Prigode zbog kojih im je upućivao stihove bile su imendan, banska inuaguracija, zahvala, mlada misa, zaruke, smrt itd. Među naslovljenicima njegovih prigodnica nalazi se Stjepan Adžić, „pečuški kanonik i štovatelj lijepih umjetnosti”, a povod njegova smrt. Posmrtno se prigodno oprostio još i od svojega oca Luke, koji je umro u Valpovu 5. svibnja 1788., prigodnicom *In obitum Patris/Uz očevu smrt* te od vladarice prigodnicom *Čudnovati plač o smrti M. Terezije, kraljice*, ispjevanom u Osijeku 1780.

Sama činjenica da je Stjepan Adžić opjevan u *Jesenskim plodovima* vrijedna je pozornosti. U kontekstu pojačana interesa za likom i bogatim opusom Matije Petra Katančića, aktivirana i artikulirana na kulturno-znanstvenoj manifestaciji *Dani Matije Petra Katančića*, pokrenutoj u Valpovu 2019. godine te projektu izgradnje Edukacijsko-interpretativnoga centra „Katančićev vremeplov“ i Memorijalnoga centra Matija Petar Katančić u Valpovu, potrebno je osvijetliti nepoznatoga pjesnika Stjepana Adžića koji se našao ne samo opjevan u *Jesenskim plodovima* nego mu je ispjevao pohvale i *hommage* njegov suvremenik, poznati pjesnik, latinist, estetičar, književni teoretičar, prevoditelj, leksikograf, kartograf, povjesničar, geograf i numizmatičar Matija Petar Katančić, jedan od najistaknutijih hrvatskih erudita s kraja 18. stoljeća i početka 19. stoljeća. Budući da je iza nas nekoliko godina rada na Kulturnom, nakladničkom i znanstvenoistraživačkom projektu i znanstvenom skupu *Život i djelo Stjepana Adžića (1730.–1789.)*, čiji su rezultati objavljeni u tri knjige *Sabranih djela Stjepana Adžića* i zborniku radova znanstvenoga skupa,¹ željela bih podijeliti radost otkrivanja nepoznatoga, a vrijednoga dijela zajedničke hrvatske i mađarske novolatinske baštine iz 18. stoljeća.

¹ Anica BILIĆ (ur.): *Život i djelo Stjepana Adžića*, Zbornik radova Znanstvenoga skupa, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad u Vinkovcima, Zagreb – Vinkovci, 2016.

Prigodnica *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris*

Dvojezična latinsko-hrvatska zbirka *Fructus auctumnales/Jesenski plodovi* sadrži 57 pjesama, 39 pjesama na latinskom jeziku i 18 pjesama na hrvatskom jeziku. Među njima jednu je pjesmu na latinskom jeziku posvetio je Katančić Stjepanu Adžiću² pod naslovom *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris/U povodu smrti Stjepana Adžića, pečuškoga kanonika i štovatelja lijepih umjetnosti*. Kako je Stjepan Adžić umro u Pečuhu 26. prosinca 1789., na blagdan sv. Stjepana, možemo ustvrditi da je navedena pjesma brzo ugledala svjetlo dana te pripada mlađim pjesmama jer je pjesme uvrštene u zbirku Katančić pisao od 1778. do 1790. u Osijeku i Budimu, a glavninu 1779.

Pjesme na latinskom jeziku u zbirci *Fructus auctumnales/Jesenski plodovi* podijeljene su u tri skupine: *Lyrice, Elegica et heroica* i *Epigrammata*. Pjesma *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris* šesta je pjesma u skupini epigrama. Tematski pripada prigodnom funeralnom pjesništvu, a žanrovski je Katančić prigodnu pjesmu *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris* svrstao u skupinu epigrama, kratke i stihovane forme, koja slijedi generički obrazac *epikedija*, žalobne pjesme, tužaljke nad mrtvim tijelom. Darko Novaković u svom djelu „Latinsko pjesništvo hrvatskoga humanizma“ epikedijem smatra tužaljku izrečenu nad mrtvim tijelom.³ Precizirajući žanrovsku terminologiju u funeralnom pjesništvu ističe da je *epikedij* tužaljka nad mrtvim tijelom *ovdje* i *sada, tren (threnos)* tužaljka u pokojnikov spomen nakon nekoga vremena, *epitaf* nadgrobni natpis. Uz njih tužaljka pripadaju još elegija, konsolacija i kom.

Idealnu strukturu *epikedija* temeljenu na petočlanoj argumentativnoj strukturi koja obuhvaća uvod, pohvalu pokojnika (*laudatio*), tugovanje (*lamentatio, comploratio*), opis bolesti, smrti, pokopa i groba (*descriptio*) te utjehu (*consolatio*) možemo razabrati u kratkoj formi epigrama s glavnim elementima ukratko. Katančićev epigram *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris/U povodu smrti Stjepana Adžića, pečuškoga kanonika i štovatelja lijepih umjetnosti* podudara se s generičkim obrascem *epikedija*, ali sa sažetim i lapidarnim argumentativnim nizom. Kratkoća epigrama

² Stjepan ADŽIĆ rođen je u Rajevu Selu 1730. u Hrvatskoj (na prostoru današnje Vukovarsko-srijemske županije). Osnovnu školu pohađao je kod franjevaca u Iloku i Vukovaru, a gimnaziju u Szegedinu. Stupio je 1746. u franjevački novicijat u Baču, napustio franjevce te studirao filozofiju u Budimu, povijest i kanonsko pravo, opću teologiju na grčkom i hebrejskom u Zagrebu, Pečuhu i Trnavi te postao doktorom teologije i filozofije. Zaređen je za dijecezanskoga svećenika te bio najprije kapelan u Szakcsu i Vinkovcima, potom u uredu biskupa Jurja Klime u Pečuhu do 1761. kada je imenovan začasnim kanonikom i vanjskim vikarom za Slavoniju, župnikom u Nijemcima, potom 1763. u Tovarniku. Postao je 1776. kanonikom teologom i rektorom biskupskoga sjemeništa u Pečuhu, kanonikom pečuške katedrale, protonotarom Svete Stolice, a zamalo je postao pečuškim biskupom prema želji pečuškoga biskupa Jurja Klime, ali je ipak biskupska stolica pripala Pavlu Eszterházyju. Umro je 1789. i pokopan na groblju Svih svetih u Pečuhu.

³ Darko NOVAKOVIĆ: *Latinsko pjesništvo hrvatskoga humanizma*, U: Mirko Tomasović-Darko Novaković: *Judita Marka Marulića, Latinsko pjesništvo hrvatskoga humanizma*, Školska knjiga, Zagreb, 1994. (Ključ za književno djelo, kolo 2, knj. 1)

osigurala mu je budućnost te ga možemo promatrati u kontekstu književnoga minimalizma, a s obzirom na poetičko i retoričko podrijetlo u kontekstu prakse književnominimalističkoga govorenja i pisanja.

U funeralnom pjesništvu Krešimir Šimić⁴ razlikuje nadgrobnice i pjesme u *smrt/in obitum* te se poziva na teoretičare koji su još u renesansi uočili tri glavna dijela pjesama u *smrt*: hvaljenje (*laus*), jadikovanje (*luctus*) i tješjenje (*consolatio*).⁵

Katančićev posmrtni tekst *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris/U smrt Stjepana Adžića, pečuškoga kanonika i štovatelja lijepih umjetnosti* u kratkoj epigramskoj formi sadrži sažetu argumentativnu strukturu generičkoga obrasca epikedija potvrdivši njegove glavne elemente:

Uvod je sveden na točno imenovanje i identifikaciju pokojnika antroponimijskom formulom u naslovu gdje je maksimalno informativna i instruktivna. Iskazni subjekt uvodno apostrofira pokojnika vlastitim imenom, antonomazijama i perifrazama, koje ga kvalificiraju klasicističkim pjesnikom: „Stjepane, štovatelju Parnasa i ugodne kastalijske osame...“ Izravnim obraćanjem pokazuje se bliskost i povezanost iskaznoga subjekta i pokojnika.

Descriptio ili opis pokojnika, smrti, pokopa i groba svodi se u Katančićevu epigramu samo na makabristički motiv urne i slike pokojnika na odru s konstatacijom o smrti: „mrtvoga te skućena urna čuva.“

Preteže *laudatio* ili pohvala pokojnika, koja se referira na njegove pjesničke kvalifikacije i pjesnička djela u klasicističkom duhu s naslijeđenim motivskim rekvizitima i mitološkim stalnim mjestima, a u pohvalu je uključena i pokojnikova domovina te domoljubna povezanost sa zavičajnim Srijemom. Pokojnika kvalificiraju i identificiraju antonomazije i perifraze⁶ u vokativima: „štovatelju Parnasa i ugodne kastalijske osame, štovaoče Pijerije i tračke lire/Pjesniče domoljubni, dražesti Srijema, svećeniče Febov“. Antonomazije i perifraze s mitološkom i klasičnom motivikom upućuju na klasičnoga pjesnika humanističkoga usmjerenja te aktiviraju kulturno i književno pamćenje produbljujući značenje i važnost prigodnoga latinskog pjesništva, proslavljaju njegove osobine zazivanjem imena i lokaliteta iz klasične literature i latiniteta: Feba i Parke, drevnoga okruženja Parnasa kao sjedišta muza na brdu u Fokidi iznad Delfa, svetoga izvora nadahnuća na Parnasu posvećena Apolonu i muzama, otoka Teneda s Apolonovim svetištem, pokrajine Pijerije u blizini Olimpa uz geografsko određenje Srijema kao pjesnikova zavičajnoga podrijetla i domovinskoga prostora. Laudacija donosi enkomijastičku stvaralačku rekapitulaciju te su u središtu pohvalnoga kataloga pjesničke zasluge pokojnika i njegova klasicistička pjesnička vokacija i latinska orijentacija.

U *lamentaciji* ili tužaljki retoričkim se pitanjem iskazni subjekt tuži i čudi preranoj smrti adresata: „kako je tebi u naponu snage okrutna Parka mogla prekinuti niti života?“ Slijedi eksklamacija u kojoj se lament svodi na optužbu i

⁴ Krešimir ŠIMIĆ: *Funeralno pjesništvo*, U: Krešimir ŠIMIĆ: *Remeta*, Matica hrvatska, Zagreb, 2017., 175–186.

⁵ Julius Caesar SCALIGER, *Poetices libri septem*, 1561.

Thomas CORRAE, *De toto eo poeantis genere quod epigramma vulgo dicitur, de iis quae ad illud pertinent libellus*, 1569.

⁶ Ivo ŠKARIĆ: *Temelji suvremenoga govornišva*, Školska knjiga, Zagreb, 2003., 123.

prijekor okrutnoj i nepravednoj Parki, koja određuje dužinu ljudskoga života: „Ah, kako nezasluženo nosiš ime, okrutna Parko, koja ne znaš život poštediti!“ Komemoriranje smrti pjesnika mitološke je provenijencije, što je u skladu s Adžićevim i Katančićevim klasicističkim opredjeljenjem i ostvarenjem. Smrt je reprezentirana u antičkom mitološkom duhu jadikovkom protiv nepravde božanstva, Parke ili Suđenice koja je smrću okrutno i rano prekinula nit života u 59 godini. U tome nalazimo potkrjepu refleksije o životnim dobima u tužaljka prema kojoj nije svejedno umrijeti u poodmakloj dobi ili prerano. Adresant smatra da je Stjepan umro rano. Premda pripada konvencionalnom funeralnom pjesništvu, u pjesmi izostaje prava tuga, a zamjenjuje ju isticanje zasluga i zasjenjuje pohvala umrlom pjesniku.

Epikedij završava *consolatio*/utjehom u fatalističkom prihvaćanju smrti i gubitka, a neumitnost smrti središnji je topos utješnoga govora. Premda je udarac sudbine neočekivan, treba ga prihvatiti kao neminovnost s uvjerenjem da će pokojnik živjeti vječno u slavi koju mu je priskrbilo pjesništvo: „Stjepane, sudbina ti je ovo dodijelila, ali vjekovi lovorom ovjenčani dat će ti život i trajnu slavu.“ U klasičnom utješnom motivu o vječnom životu u književnom pamćenju te u toposu života ovjenčana slavom poslije smrti, nalazimo fitonimsku simboliku slave u klasičnom motivu lovora. Topoima utješnoga govora pripada konsolacijski topos *vita post mortem* s vjerom u vječni život ovjenčan pjesničkom slavom. Stalno je mjesto u epikedijskoj praksi osigurana slava pokojniku kao oblik besmrtnosti, a spomen pak besmrtnosti neizostavni je dio konsolacije.

Posmrtni tekst epikedija posjeduje jaku komunikacijsku dimenziju s obzirom da se referira na stvarnost adresata u sadašnjosti. Katančićeva je pjesma *In obitum Stephani Agyich/U smrt Stjepana Adžića* pisana u formi izravnoga obraćanja ili Ti-oslovljavanja pokojniku kojemu se adresant imenom obraća, čime ispunjava obvezu točnoga imenovanja pokojnika s dopunom konkretne (osobn)imeno-prezimenske formule u naslovu. Izravno se obraća Parki ili Suđenici također.

U Katančićevoj pjesmi korištena su uobičajena sredstva funeralnoga pjesništva: apostrofe, retoričko pitanje i ekklamacija pojačana uzdahom *ah* kao ekspresivnim izrazom tuge, što pridaju afektivni naboj epikediju, koji ima i enkomijastički karakter budući da laudacija zauzima pretežit dio. U Katančićevoj kratkoj epigramsko-epikedijskoj formi spajaju se konvencije i elementi posmrtnoga, utješnoga i pohvalnoga govora. Središnje mjesto pohvalnoga kataloga zauzima pokojnikovo klasicističko pjesništvo. Inače, epikedij je vrsta enkomija, pohvalnoga govora. Podvrsta epideiktičkoga govora je utješni govor. Prošlost epideiktičkoga govorništa s tradicijom duljom od 25 stoljeća potvrđuje postojanje, uz druge žanrove u antičkoj retorici, i žanra posmrtnih govora (*epitaphios logos*) svojstvenih javnim svečanostima kao što je pogreb s ciljem pohvale pokojnika, isticanje njegovih vrlina i zasluga te komemoriranja. Latinski panegirici u Rimskom Carstvu potvrđuju pogrebne panegirike (*laudationes funebres*) u kojima cvjeta retorika pohvale uz odavanje počasti umrlome u ceremonijalnom ruhu.⁷

⁷ Gabrijela KIŠIČEK: *Važnost epideiktičkoga žanra u klasičnoj i suvremenoj retorici*, *Diacovensia*, 2019./27, 328.

Uz neoklasicistički duh i manire, enkomijastičkim elementom postaje pjesnikovo srijemsko podrijetlo i domoljubnost. Premda su klasicističko pjesništvo pokojnika u središtu enkomijastičkoga nadgrobnoga govora iskaznoga subjekta kao topos pohvale pokojnikova pjesničkoga umijeća i zasluga, Stjepan Adžić pao je u zaborav, a pjesništvo prekriveno dvostoljetnom arhivskom prašinom oprečno prigodnom posmrtnom govoru u kojemu se spajaju sadašnjost, prošlost i predviđa budućnost u kojoj će „vjekovi lovorom ovjenčani“ osigurati „život i trajnu slavu“.

Pitanje vrednovanja: konvencija prigodne književne komunikacije ili stvarno priznanje pjesničke vrijednosti

Nameće se pitanje zašto je adresat Katančićeve tužaljke upravo Stjepan Adžić te zašto dominira pohvala pokojnika kao pjesnika nauštrb tugovanja. Je li to stvar konvencionalne pristojnosti prigodnoga pjesnika i primjene ustaljenih formula tradicionalne retorike i konvencija tada popularne i raširene prigodne književne i društvene komunikacije ili mu odaje stvarnu počast u trenutku smrti uz dužno poštovanje prema njegovu novolatinskom klasicističkom također prigodnom pjesništvu?

Kao što ranije napomenusmo, prigodnice razotkrivaju mrežu profesionalnih veza te s pozivom na pozitivističke podatke možemo potvrditi kako su Katančić i dvadeset godina stariji Stjepan Adžić surađivali. Katančić je kao prodirektor i profesor osječke gimnazije u rujnu i listopadu 1785. u Pečuhu raspravljao povijesne teme s mađarskim znanstvenicima Jozsefom Kollerom, Istvanom Szalagyijem i Stjepanom Adžićem te proučavao izvore u biskupijskoj knjižnici i franjevačkom samostanu i Pečuhu.⁸ Stjepan Adžić bio je navedene 1785. godine u Pečuhu rektor Pečuškoga sjemeništa i profesor biblijskih znanosti te upravljao Sjemeništarskim vlastelinstvom. Budući da je iz bogatoga životopisa Stjepana Adžića Katančić posmrtno naglasio samo njegovu pjesničku klasicističku vokaciju i predvidio trajnu slavu, to baca posebno svjetlo na njegovo prigodno latinsko pjesništvo i nameće pitanje njegove valorizacije iz pera jednoga od najučuenijih Hrvata 18. stoljeća, Matije Petra Katančića, koji se potvrdio u kulturnoj povijesti i memoriji za razliku od Stjepana Adžića koji nije upamćeno ime ni u mađarskoj ni u hrvatskoj književnoj historiografiji premda je bio eruditni pjesnik latinskih prigodnica u 18. stoljeća kada je latinitet dosezao svoj drugi vrhunac.

Adžićevo latinsko prigodno pjesništvo podjednako je nepoznato s obje strane Drave premda pripada objema nacionalnim književnostima objedinjujući hrvatski i mađarski latinitet u širem srednjeeuropskom latinskom novovjekovnom pjesničkom kontekstu zahvaljujući latinskom jeziku kao sredstvu javne komunikacije i univerzalnom jeziku učene Europe. Pripadnik je mađarskih latinskih prigodnih pjesnika među kojima su na njega izvršili velik utjecaj pijaristi Márk Koricsányi, Dávid Bíró i isusovac Ivan Fonović. Stjepan Adžić pripada i krugu hrvatskih latinista iz Hrvatske uz Emerika Pavića, Josipa Jakošića, Franju Sebastijanovića, Matiju Petra Katančića, Josu Krmpotića, Antuna Ivanošića,

⁸ Stanislav MARIJANOVIĆ: Ljetopis Matije Petra Katančića, U: Matija Petar KATANČIĆ, *Izabrana djela*, Matica hrvatska, Zagreb, 2014., 60.

Adama Filipovića, Josipa Mihalića i dr. premda je i među mađarskim i hrvatskim latinistima najmanje poznat. Stjepan Adžić potekao je iz crkvenih i svećeničkih krugova, čije je djelovanje vezano za prostor Pečuške biskupije, koja je pokrivala hrvatske i mađarske župe, a njegovo se djelovanje vezuje i posebno ističe u pečuškom krugu hrvatskih pisaca, koji su se obrazovali i djelovali u Ugarskoj te dali zamjetan i znatan obol mađarskom i hrvatskom kulturnom, vjerskom, prosvjetnom i književnom životu: Janus Pannonius, Matija Franjo Krtica, Juraj Klimo, Matija Živić, Ivan Marević i dr.

Adžić je svoje latinske prigodnice tiskao od 1762. do 1788. u Pešti, Beču, Pečuhu, Osijeku i Zagrebu, a najveći broj u tiskari Jánosa Józsefa Engela u Pečuhu ili tzv. *Tipographusa Quinque-Ecclesiensis*. Različite su duljine, od najkraće s 58 stihova do najduže s 688 stihova. Broj ne možemo točno utvrditi jer se podatci u bibliografijama razlikuju, a rukopisi i objavljeni tekstovi rasuti su po arhivima i knjižnicama i teško dostupni. S obzirom na povod najviše je inauguracijskih prigodnica, nastalih u povodu inauguracije biskupa, bana i župana. Adresati prigodnica Stjepana Adžića onodobni su istaknuti crkveni i svjetovni dostojanstvenici, biskupi Klimo, Krtica, Eszterházy i Splény, rektor i ostrogonski kanonik Szabó, župani Radvány i Niczky, ban Balassi, kraljevski povjerenik za Pečuški okrug grof Szécsény, namjesnik Karlove pukovnije Cajaffa, školski ravnatelj Teleky i dr. Općenito uzevši možemo konstatirati kako se u prigodnicama slave vrline suvremenika kako bi se promicale društveno poželjne vrijednosti i važnost adresata pred zajednicom, potvrdila njegova afirmacija, društveni položaj, istaknula korist za zajednicu te tako reprezentirao i učvršćivao sustav vrijednosti i pružao uzor drugima.⁹ Stoga u Katančićevom prigodnom posmrtnom tekstu iščitavamo pohvalu Adžića kao eruditnoga pjesnika latinista i njegova prigodnoga pjesništva kojim je nadmašio svoja druga postignuća ostvarivši ih kao doktor teologije, rektor Pečuškoga sjemeništa, svećenik u zvanju kanonika-teologa i vanjskoga vikara pečuškoga biskupa za slavonske župe kao reprezentativnu pohvalu pokojnika s jasno izraženim aksiološkim stavom prema njegovu pjesništvu i društvenu promociju upućenu obrazovanom i književno iskusnom sloju recipijenata računajući na performativni učinak ostvarene prigodne komunikacije.

Budući da u prigodnoj pjesničkoj komunikaciji za volju konvencionalnoga prigodnoga žanra možemo posumnjati u objektivnost pohvala i pripisati ih uzusu i konvenciji, u povijesnom diskursu s većim povjerenjem pristupamo zapisanom i računamo na njegovu istinitost te možemo posegnuti za djelom *Historia brevis venerabilis Capituli Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis a prima ejusdem origine usque ad finem anni 1838.* mađarskoga crkvenoga povjesničara Pála Aigla koji za pečuškoga kanonika Adžića piše: „Insignis Poëta, plura poemata, Lessos, Festivaque carmina conscripsit. Quae si collecta typis mandarentur, novos Ovidios tibi videbere redivivos.“¹⁰ „Izvrstan pjesnik, napisao je puno pjesama,

⁹ Aleksej HORÁNYI, *Novi spomen poznatih objavljenih pisaca Mađara i provincijalaca potaknut od Alekseja Horányia iz Budima, predstojnika Kraljevskih kleričkih pijarističkih škola*, I. dio, A – C, Tiskom Matije Trattnera, Pešta, 1792., U: Stjepan ADŽIĆ, *Okružnice i dopisi*, Anica BILIĆ (ur. i prir.), Duhovno hrašće, Drenovci, 2010., 92–94 (Sabrana djela, II.)

¹⁰ Paulus AIGL, *Historia brevis venerabilis Capituli Cathedralis Ecclesiae Quinque-Ecclesiensis a prima ejusdem origine usque ad finem anni 1838.* Pécs, 1838., 116.

svečane ode (poëmata, lessos, festinaque carmina), a da su ih sve skupljene izdali, bile bi nalik pjesmama jednoga novoga Ovidija.“¹¹

Unatoč Katančićevim posmrtnoj laudaciji te činjenici da je crkveni povjesničar, prorektor Biskupskoga sjemeništa, profesor i pečuški kanonik Pál Aigl (1775.–1839.) prigodnice Stjepana Adžića usporedio 1838. s pjesmama novoga Ovidija,¹² Stjepan Adžić ostao je nepoznati i zaboravljeni latinski pjesnik 18. stoljeća, čija djela ne žive već više od dvaju stoljeća ni u jednoj književnosti, nego zaboravljena leže u spremištima arhiva u Hrvatskoj i Mađarskoj.

O liku i djelu Stjepana Adžića

Nakon dvjestotinjak godina ime Stjepana Adžića zaboravljeno je, kao i uloga koju je imao u crkvenom životu i školstvu Pečuške biskupije premda njegovo ime i podatke o njemu nalazimo rasute po povijesnim tekstovima što se referiraju na hrvatsko slavonsko-srijemsko i mađarsko 18. stoljeće, koje je bilo teško povezati i objediniti te cjelovito sagledati i vrednovati. Stjepan Adžić bio je velika nepoznanica, biografski podatci su se razilazili od izvora do izvora, bibliografija bila nepouzdana kada smo pokrenuli 2009. u *Duhovnom hrašću* u Drenovcima Kulturni, nakladnički i znanstvenoistraživački projekt te organizirali 2012. znanstveni skup u Centru za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Vinkovcima *Život i djelo Stjepana Adžića (1730.–1789.)*. Sve što smo prikupili, istražili i objavili u *Sabranim djelima*¹³ i zborniku radova znanstvenoga

¹¹ Prijevod prema: Zsófia T. PAPP: *Život i poezija kanonika Stjepana Adžića (na osnovi bibliografskih podataka)*, u: Stjepan ADŽIĆ, *Okružnice i dopisi*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2010., 110.

¹² AIGL, 1838., 116.

¹³ Stjepan ADŽIĆ: *Prozna djela*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2009. (Sabrana djela I.)

Na 188 stranica knjiga donosi faksimilna izdanja proznih djela Stjepana Adžića: abekavica, molitvenik i katekizam *Abekavica ilirička* na hrvatskom jeziku iz 1779., potom na latinskom jeziku molitvenik *Quotidiana mortis memoria et preces ad inpetrandam bonam mortem* iz 1775., propovijedi *Mariae Theresiae Romanorum...* iz 1779. i *Sacerdos magnus reverendus pater Franciscus a Valkovarino...* iz 1767. te pismo Stjepana Adžića Josi Krmpotiću iz 1787. Slijedi prijevod navedenih djela s latinskoga na hrvatski jezik prevoditelja Stjepana Sršana te opsežan pogovor urednice i priređivačice Anice Bilić s bio-bibliografijom *Stjepan Adžić (1730. – 1789.), vjerski pisac u stoljeću prosvjeđivanja i hrvatski latinist u „galantnom“ stoljeću*.

Stjepan ADŽIĆ: *Okružnice i dopisi*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2010. (Sabrana djela II.)

Knjiga *Okružnice i dopisi* sadrži prijevod s latinskoga na hrvatski jezik *Kraljevskih, biskupskih i vikarskih okružnica te dopisa za vrijeme vanjskoga vikara u Slavoniji i kanonika Pečuške biskupije Stjepana Adžića*, nastalih od 24. svibnja 1761. do 26. lipnja 1781., preuzetih iz rukopisne knjige *Liber litterarum currentialium dioecesarum*, koja se nalazi i čuva u *Franjevačkom samostanu* u Šaregradu. Prevoditelj je navedenih tekstova s latinskoga na hrvatski jezik Stjepan Sršan.

Slijede *Prilozi bio-bibliografiji Stjepana Adžića*, jedan na latinskom jeziku, objavljen u Pešti 1792. u knjizi *Novi spomen poznatih objavljenih pisaca Mađara i provincijalaca* Alekseja Horanya, u prijevodu Stjepana Sršana na hrvatski jezik i drugi suvremeni članak *Život i poezija kanonika Stjepana Adžića (na osnovi bibliografskih podataka)* Zsófiye Papp iz 2003. u prijevodu s mađarskoga na hrvatski jezik prevoditeljice Zite Jukić.

Pogovor Luke Marijanovića kontekstualizira crkvenopovijesnim prilikama navedene okružnice i pisma Stjepana Adžića te olakšava suvremenom čitatelju pristup tekstovima iz 18. stoljeća. Knjigu je uredila i priredila Anica Bilić.

Stjepan ADŽIĆ: *Prigodnice*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2011. (Sabrana djela III.)

Prigodnice Stjepana Adžića treća su knjiga u ediciji njegovih *Sabranih djela*, u kojoj je objavljeno jedanaest tekstova na latinskom jeziku, nastalih od 1767. do 1788., potom u prijevodu na hrvatski

skupa bilo je iznad očekivanja, a otkrili smo da je bio vjerski prosvjetitelj, prosvjetni djelatnik, rektor Pečuškoga sjemeništa, izvanjski vikar za Slavonsko područje Pečuške biskupije, župnik u Nijemcima i Tovarniku te latinski prigodni latinski pjesnik.

Vjerski prosvjetitelj i prosvjetni djelatnik

Uvidjevši da je školstvo jamac prosperitetne budućnosti, prema biskupovu i caričinu nalogu Stjepan Adžić inicijator je osnivanja prvih škola u slavonskom dijelu Pečuške biskupije gdje se na terenu suočavao s materijalnim poteškoćama i analfabetizmom. Financijski je pomagao školovanje siromašne djece i mladeži. Zahvaljujući njegovoj financijskoj potpori, siromašno dijete iz Tovarnika Matija Živić (1751.–1814.) postao je kanonikom i profesorom dogmatske teologije te Ivan Marević iz Vukovara (1746.–1808.) postao je profesorom moralne teologije u Pečuhu te ostao upamćen po prijevodu s latinskoga na hrvatski jezik *Dila svetih mučenika* (1800.).

Adžić je kao izvanjski vikar pečuškoga biskupa u Slavoniji i Srijemu vodio brigu o katehezi te mu pripisujemo rad na anonimno objavljenom 1779. *Abekavici iliričkoj*, početnici s abecedom, tablom za bubanje ili „šlabikanje“, molitvenikom i katekizmom, što pripada prvim knjigama za osnovnu poduku u čitanju i pisanju te u vjerskim istinama.

Važno je Adžićevo poticanje izdavaštva vjerske knjige u 18. stoljeću te su zahvaljujući njegovoj financijskoj potpori objavljena *Samogovorenja iliti duševni razgovori svetoga Augustina biskupa* u Osijeku 1779. kao prijevodno djelo. Posjedovao je bogatu knjižnicu sa 150 naslova, uglavnom na latinskom jeziku, manji ih je broj na mađarskom, a na hrvatskom jeziku našle su se na popisu samo dvije knjige: *Kronika Horvatska* Pavla Ritera Vitezovića i *Zakon Czerkveni*. U njegovoj privatnoj knjižnici preteže teološka i crkvenopovijesna literatura te literatura potrebna za nastavu u Biskupskom sjemeništu, a impozantna za jednoga čovjeka u 18. stoljeću.

Stjepan Adžić dao je doprinos višem crkvenom školstvu kada je 1776. imenovan kanonikom teologom, a od te godine obnašao je dužnost rektora Pečuškoga sjemeništa te radio kao profesor biblijskih znanosti te upravljao Sjemeništarskim vlastelinstvom.

Posljednji izvanjski vikar Slavonskoga područja Pečuške biskupije

Stjepan Adžić je dvadeset godina, tj. 1761.–1781. obnašao dužnost izvanjskoga vikara u Slavonskom području Pečuške biskupije, koje je obuhvaćalo

jezik. Tekstove je s latinskoga na hrvatski jezik prevela Irena Bešker Galić, klasična filologinja, koja je ujedno i autorica pogovora. Knjigu je uredila i priredila Anica Bilić, viša znanstvena suradnica. Stjepan Adžić: *Rukopisi*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2023. (Sabrana djela IV., u tisku) *Rukopisi* Stjepana Adžića četvrta su knjiga u ediciji njegovih *Sabranih djela*, u kojoj su skupljeni rukopisi njegove službene i privatne korespondencije te rukopisi četiriji neobjavljenih pjesama, koji su se čuvali u pečuškim arhivima. Rukopise su s latinskoga na hrvatski jezik preveli Stjepan Sršan i Irena Bešker Galić.

prostor Valpovačkoga, Čepinskoga i Vukovarskoga vlastelinstva te prostor Vinkovačkoga i Županjskoga kotara.

Njegov vikarski rad prezentiraju *Kraljevske, biskupske i vikarske okružnice te dopisi za vrijeme vanjskoga vikara u Slavoniji i kanonika Pečuške biskupije Stjepana Adžića*, nastali od 24. svibnja 1761. do 26. lipnja 1781., a očuvani u prijepisu u rukopisnoj knjizi pisama *Liber literarum currentialium dioecesanarum*, koja se nalazi i čuva u *Franjevačkom samostanu* u Šarenggradu. Objavljene 2010. u prijevodu Stjepana Sršana s latinskoga na hrvatski jezik nalazimo u knjizi *Okružnice i dopisi Stjepana Adžića*.

Stjepan Adžić vodio je proces razgraničenja između Pečuške i Đakovačke biskupije, koji je okončan 1881. primopredajom župa,¹⁴ čime je prestao njegov mandat izvanjskoga vikara pečuškoga biskupa za Slavonsko područje Pečuške biskupije te je do smrti 1789. živio u Pečuhu.

Klasicistički pjesnik latinist i prigodničar

Stjepan Adžić je *poeta ductus* klasicističkoga latinizma u „galantnom“ 18. stoljeću i autor prigodnih tekstova na latinskom jeziku. Njegov je pjesnički opus u znaku klasicističke poetike i latinskoga prigodnog pjesništva, koje iznenađuje svojom inventivnošću i izvrsne poznavatelje hrvatske književne baštine na latinskom jeziku, što je vidljivo u pogovoru prevoditeljice njegovih jedanaest prigodnica klasične filologinje i kroatistice Irene Galić Bešker, koja je doktorirala na latinskim prigodnicama 19. stoljeća¹⁵, te je zaključno ustvrdila: „Stjepan je Adžić uz Franju Sebastijanovića i uz puno poznatijeg Matiju Petra Katančića markantan predstavnik latinske prigodne poezije u drugoj polovici 18. stoljeća u Slavoniji.“¹⁶ Njezina ocjena s uporištem u prijepodnoj i znanstvenoj upućenosti u latinsko prigodno pjesništvo dodatna je potvrda u valorizaciji Adžićeva prigodnoga latinskoga pjesništva koju smo prethodno potkrijepili vrednovanjem Pala Aigla iz povijesne perspektive kada je prigodnice Stjepana Adžića nazavao „pjesamama novog Ovidija“¹⁷ te Katančićeve pohvale proizašle iz konvencija prigodne posmrtno poetičke i retoričke epideističke perspektive.

Zaključak

***Hommage* latinskom prigodnicom prigodnom latinskom pjesniku Stjepanu Adžiću u povodu smrti**

Funkcija je Katančićeve prigodne funeralne pjesme manje tugovati, više proslaviti i odati počast Stjepanu Adžiću i njegovu pjesništvu jer konsolacija proizlazi iz slave. Pohvala nauštrb tuge, odavanje počasti i *hommage*. Sumnjali ili ne sumnjali

¹⁴ Dragutin TRUX: *Razgraničenje đakovačke i pečuvske biskupije 1780. godine*, Glasnik Biskupija Bosanske i Srijemske, 1943./14, 107–108.

¹⁵ Irena Galić BEŠKER: *Latinsko prigodno pjesništvo u sjevernoj Hrvatskoj u 19. stoljeću: Fond prigodnica u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici*, Doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb, 2010.

¹⁶ Irena Galić BEŠKER: *Prigodnice Stjepana Adžića*, U: Stjepan ADŽIĆ: *Prigodnice*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2011. (Sabrana djela III.), 235.

¹⁷ AIGL, 1838., 116.

u utemeljenost Katančićeve posmrtno pohvale, nedvojbeno je da napisao *hommage* u čast pjesnika u njegovu stilu, stilu prigodnoga novolatinskoga pjesništva uz dužno poštovanje prema pokojniku, svojemu suvremeniku, suradniku i zemljaku, koji je zaboravljen s obje strane Drave, a ovim člankom revitaliziramo dio zajedničke klasične europske baštine u kontekstu Dana mađarske znanosti te skrećemo istraživačku pozornost na literarnohistoriografski poznatoga Matiju Petra Katančića i malo poznatoga Stjepana Adžića, koji su dali obol lijepim umjetnostima te hrvatskom i mađarskom latinitetu 18. stoljeća, u okrilju zagrebačkoga, budimskoga i pečuškoga kulturnoga i književnoga kruga.

Literatura

- Stjepan ADŽIĆ: *Prozna djela*, Sabrana djela I., Duhovno hrašće, Drenovci, 2009.
- Stjepan ADŽIĆ: *Okružnice i dopisi*, Sabrana djela II., Duhovno hrašće, Drenovci, 2010.
- Stjepan ADŽIĆ: *Prigodnice*, Sabrana djela III., Duhovno hrašće, Drenovci, 2011.
- Paulus AIGL: *Historia brevis venerabilis Capituli Cathedralis Ecclesiae Quinqueecclesiensis a prima ejusdem origine usque ad finem anni 1838*. Pécs, 1838.
- Anica BILIĆ (ur.): *Život i djelo Stjepana Adžića*, Zbornik radova Znanstvenoga skupa, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad u Vinkovcima, Zagreb – Vinkovci, 2016.
- Irena BRATIČEVIĆ: *Latinsko prigodno pjesništvo u Dubrovniku u 19. st.*, *Latina et Graeca*, 2005./8, 2, 15–29.
- Josip BRATULIĆ: Predgovor, u: KATANČIĆ, Matija Petar, *Izabrana djela*, Riječ, Vinkovci, 2000., 7–13.
- Thomas CORRAE: *De toto eo poeamtis genere quod epigramma vulgo dicitur, de iis quae ad illud pertinent libellus*, 1569.
- Dunja FALIŠEVAC: *Stari pisci hrvatski i njihove poetike*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2007.
- Irena GALIĆ BEŠKER: *Latinsko prigodno pjesništvo sjeverne Hrvatske u 19. stoljeću: Fond prigodnica u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici*, Doktorska disertacija, Filozofski fakultet, Zagreb, 2010.
- Krešimir GEORGIJEVIĆ: *Hrvatska književnost od 16. do 18. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj i Bosni*, Matica hrvatska, Zagreb, 1969.
- Elek HORANYI: *Scriptores Piarum Scholarum liberaliumque artium magistri...*, Pars 2. *Gabalowski-Zybulowski*, Typis regiae Universitatis Hungaricae, Budae, 1809.
- Aleksej HORÁNYI: *Novi spomen poznatih objavljenih pisaca Mađara i provincijalca potaknut od Alekseja Horányija iz Budima, predstojnika Kralj. pijarističkih škola, I. dio, A – C*. Tiskom Matije Trettnera, Pešta, 1792., u: Stjepan ADŽIĆ: *Okružnice i dopisi*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2010., str. 89–95.
- Neven JOVANOVIĆ: *Pjesnikovanje Antuna Molnara oko 1848.*, Dani Hvarškoga kazališta, 1998./24, 443–476.

- Šime JURIĆ: *Iugoslaviae scriptores Latini recentioris aetatis, Pars I. (opera scriptorum Latinorum natione Croatarum usque ad annum MDCCCXLVIII typis edita) – Ad tomos I et II Additamentum I.*, Zagrabiae, 1982.
- Matija Petar KATANČIĆ: *Izabrana djela*, Matica hrvatska, Zagreb, 2014.
- Matija Petar KATANČIĆ: *Izabrana djela*, Riječ, Vinkovci, 2000.
- Gabrijela KIŠIČEK: *Važnost epideiktikoga žanra u klasičnoj i suvremenoj retorici*, Diacovensia, 2019./27, 323–338.
- Mihovil KOMBOL, Slobodan Prosperov NOVAK: *Hrvatska književnost do narodnog preporoda*, Školska knjiga, Zagreb, 1992.
- Jelena LAKUŠ: *Hrvatska pisana baština kao povijesni izvor: Prigodna poezija i Austrijsko carstvo u 1. pol. 19. st. u Dalmaciji*, Kroatologija, časopis I, 2, 2010./ I, 2, 135-153.
- Luka MARIJANOVIĆ: *Dr. Stjepan Adžić (1730. – 1789.) kao izvanjski vikar pečuško biskupa za Slavoniju*, u: Stjepan ADŽIĆ: *Okružnice i dopisi*. Duhovno hrašće, Drenovci, 2010., 149–168.
- Stanislav MARIJANOVIĆ: Predgovor, u: Matija Petar KATANČIĆ, *Izabrana djela*, prir. Stanislav Marijanović, Matica hrvatska, Zagreb, 2014., 11–55.
- Tomo MATIĆ (ur.), *Pjesme Antuna Kanižlića, Antuna Ivanošića i Matije Petra Katančića*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1940. (Stari pisci hrvatski, knj. 26)
- Darko NOVAKOVIĆ: *Ilirac podvojene lojalnosti, Pavao Štoos kao latinski pjesnik*, Dani Hvarškoga kazališta, 1998./24, 277–302.
- Darko NOVAKOVIĆ: *Latinske pjesme Tita Brezovačkoga*, Dani Hvarškog kazališta, 1997./23, 344–372.
- Darko NOVAKOVIĆ: *Tradicija antičkih tužaljki u pjesmama Ivana Česmičkog*, *Mogućnosti*, 1990./37, 1–2, 26–42.
- Darko NOVAKOVIĆ: *Hrvatski latinisti, Razdoblje humanizma*, Zagreb, 1994.
- Darko NOVAKOVIĆ: *Latinsko pjesništvo hrvatskoga humanizma*, u: Mirko TOMASOVIĆ, Darko NOVAKOVIĆ, *Judita Marka Marulića, Latinsko pjesništvo hrvatskoga humanizma*, Školska knjiga, Zagreb, 1994. (Ključ za književno djelo, kolo 2, knj. 1).
- Pavao PAVLIČIĆ: *Po čemu su hrvatski latinisti naši?*, Dani Hvarškog kazališta, 1991./17,1, 44–54.
- Zsófia T. PAPP: *Agych Istvan kanonik élete és versei (könyvtári adatok alapján)*. Tanulmányok Pécs történetéből 13., A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24-25.) válogatott előadásai, Pécs Története Alapítvány, Pécs, 2003., 201–245.
- Zsófia T. PAPP: *Život i poezija kanonika Stjepana Adžića (na osnovi bibliografskih podataka)*, u: Stjepan ADŽIĆ, *Okružnice i dopisi*, Duhovno hrašće, Drenovci, 2010., 97–145.
- Lucija RADOŠ, *Latinska poezija Franje Klohammera*, Hum, 7, 2011./7, 239–258.
- Julius Caesar SCALIGER: *Poetices libri septem*, 1561.
- Krešimir ŠIMIĆ: *Remeta*, Matica hrvatska, Zagreb, 2017.
- Ivo, ŠKARIĆ: *Temelji suvremenoga govorništvá*, Školska knjiga, Zagreb, 2008.
- Dragutin TRUX: *Razgraničenje đakovačke i pečuške biskupije 1780. godine*, *Glasnik Biskupija Bosanske i Srijemske*, 1943./14, 107–108.

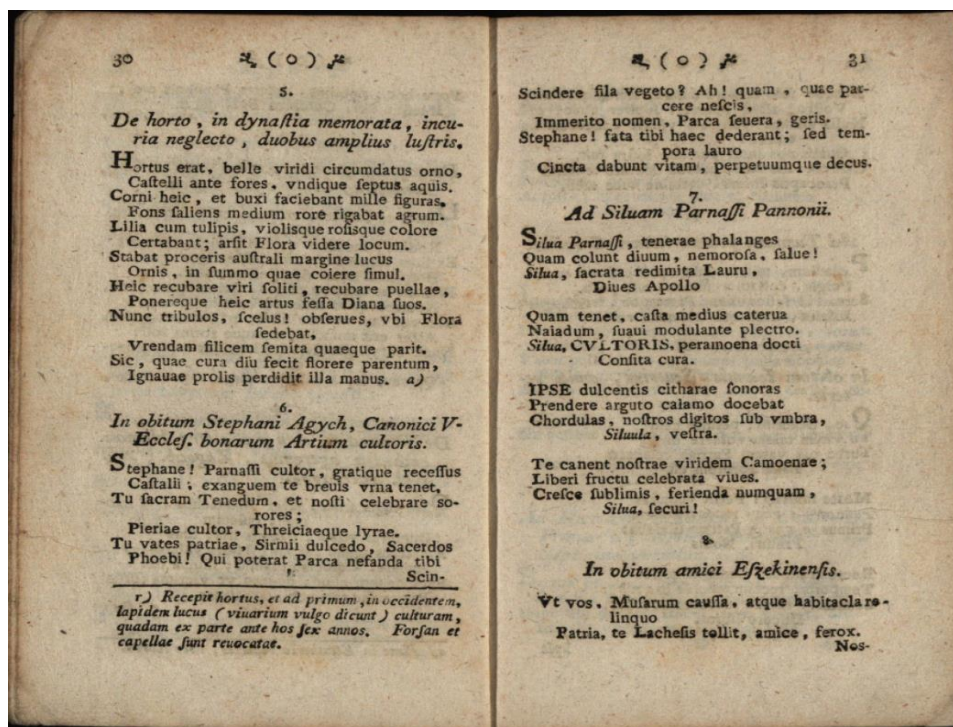
Abstract**A HOMAGE TO STJEPAN ADŽIĆ IN “FRUCTUS AUCTUMNALES”
BY MATIJA PETAR KATANČIĆ**

The introduction presents the literary and historical background of Croatian poets Matija Petar Katančić (1750–1825) and Stjepan Adžić (1730–1789), both of whom were active in Buda and Pécs, Hungary, and left behind, *inter alia*, a body of poetry in Latin as a legacy. The study continues with the determination of the position of the two poets in the context of literary historiography, and the consequent acknowledgment of the status of Matija Petar Katančić in the history of literature as a scientifically well-studied and established author. Stjepan Adžić is, in contrast, described as a completely unknown author of commemorative poetry in Latin, a forgotten cleric from Pécs.

The subject matter of the study is a poem in Latin by Matija Petar Katančić called *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris*¹⁸, from the collection called “Fructus auctumnales” (1791). After providing the basic information about the relevant collection of poems and its author, the study proceeds with the analysis of the aforementioned poem, first in the broader context of commemorative and funereal poetry, and then in the narrow context of epigrammatic commemoration of death. The interpretation and analytical readings focus on the poetic and rhetoric discourse on death and identification of the deceased, including the related laudatory speech that bears witness to the fact that Katančić, one of the most erudite writers of the 18th century, acknowledged Adžić’s commemorative poetry in Latin written in Pécs in the period from 1762 until 1788. The purpose of this study is to draw attention to the extraordinary contribution of two Croatian poets, one well-known – Matija Petar Katančić, and one unknown – Stjepan Adžić, to the Latinity of the 18th century, most particularly in the Buda and Pécs cultural and literary circles.

Key words: Matija Petar Katančić; Stjepan Adžić; funereal poetry; epigram; commemoration: commemorative poems.

¹⁸ In Croatian: *U smrt Stjepana Adžića, Pécs kanonika i štovatelja lijepih umjetnosti/Jesenski plodovi*
In English (free translation): *Into the Death of Stjepan Adžić, a Pécs Cleric and Fine Arts Lover/
The Fruits of Autumn.*

30. i 31. stranica iz zbirke *Fructus auctumnales* Matije Petra KATANČIĆA (Zagreb, 1791.) na kojoj je uz ostale pjesma *In obitum Stephani Agyich, Canonici V-Eccles., bonarum Artium cultoris* (Slika 1)

U povodu smrti Stjepana Adžića, pečušškoga kanonika i štovatelja lijepih umjetnosti

Stjepane, štovatelju Parnasa¹⁹ i ugodne kastalijske²⁰ osame,
mrtvoga te skućena urna čuva.
Znao si slaviti sveti Tened²¹ i sestre muze,
štovaoče Pijerije²² i tračke²³ lire.
Pjesniče domoljubni, dražesti Srijema,
svećeniče Febov²⁴,
kako je tebi u naponu snage okrutna Parka²⁵ mogla
prekinuti niti života?
Ah, kako nezasluženo nosiš ime, okrutna Parko,
koja ne znaš život poštedjeti!

¹⁹ Brdo u Fokidi iznad Delfa, sjedište muza.

²⁰ Sveti izvor na Parnasu posvećen Apolonu i muzama; voda iz izvora davala pjesničko nadahnuće.

²¹ Otok na kojem je podignuto Apolonovo svetište.

²² Pokrajina u Grčkoj u blizini Olimpa.

²³ Aluzija na Orfeja, slavnog tračkog pjesnika i svirača lire.

²⁴ Epitet Apolona.

²⁵ Parke su tri sestre koje su određivale dužinu ljudskog života.

Stjepane, sudbina ti je ovo dodijelila,
ali vijekovi lovorom ovjenčani dat će ti život
i trajnu slavu.

Prijevod pjesme *U povodu smrti Stjepana Adžića, pečušškoga kanonika i štovatelja lijepih umjetnosti* Mihaele MEŽNARIĆ s bilješkama (Vinkovci)